

INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)
4172

Sectie : L2

Nr. : L2/0964/E-72

's-Gravenhage, 3 mei 1972

INLICHTINGENSAMENVATTING

(ISAM 4/72)

	<u>Aantal blz.:</u>	<u>Class.</u>
I - CURRENT INTELLIGENCE	8	[REDACTED]
II - ONDERSCHEPPINGEN OP GERINGE HOOGTE DOOR JAGERREGIMENTEN VAN HET SOVJET 24e LUCHTLE- GER IN OOST-DUITSLAND	4	[REDACTED]
III - DE LOGISTIEKE CAPACITEITEN VAN HET RUSSISCHE WEGENNET ✓	4	[REDACTED]
IV - DE VERNIEUWING VAN HET ROEMEENS- HONGAARSE VRIENDSCHAPSVERDRAG	9	ONGECL
V - DE LUCHTDOELARTILLERIE IN OOST- DUITSLAND	12	[REDACTED]
VI - MAANDOVERZICHT ANTI-DEFENSIE- ACTIVITEITEN - PERIODE APRIL 1972.	1	[REDACTED]

De ISAM is een nationaal inlichtingendocument, dat dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:

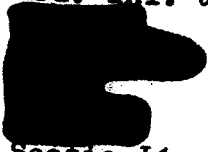
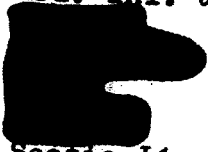
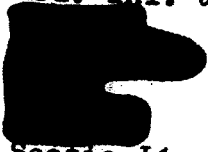
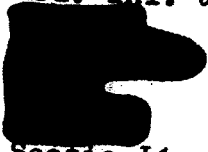

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gecopiëerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

VERZENDLIJST

beherende bij

INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 4/72

<u>Aan:</u>	<u>Ex.nr.</u>
Chef Staf (Luchtmacht) v.d. Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht	1
Plv. Secretaris-Generaal KLu	2
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	3
BDL - PLV CLS - SOUS CHEF - DMLu - ADM	4
Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	5
C- CLV t.a.v. HBI	6
C- Vlb Soesterberg	7
C- Vlb Leeuwarden	8
C- Vlb Deelen	9
C- NS Den Helder	10
C- 1e GGW	11
C- 2e GGW	12
C- 3e GGW	13
C- 4e GGW	14
C- 5e GGW	15
C- GTM	16
C- CRC/SOC	17
C- MVV Groep	18
C- CTL t.a.v. HBI	19
C- Vlb Volkel	20
C- Vlb Eindhoven	21
C- Vlb Twenthe	22
C- CLO t.a.v. HBI	23
C- Vlb Gilze Rijen	24
C- CDML t.a.v. COVO	25+26
Directeur Luchtmachtstafschool	27
Hoofd MARID	28
Hoofd Afd. Inl. & Veiligheid/HKKL	29+30
LUMAT 	31
LUMAT 	32
LUMAT 	33
LUMAT 	34
Hoofd Sectie L1, L4, L5 (ter circulatie)	35
Hoofd Sectie L3	36
Lt.Kol. (HQ 2ATAF)	37
<u>INTERN AAN:</u>	
HL2	
HL2a1 t.b.v. L2/Bibl.	38+39
Reserve exemplaar	40
	41

-
- 1) ter info, daarna retour HL2a1
  - 2) met extra set foto's

IV - DE VERNIEUWING VAN HET ROEMEENS-HONGAARSE
VRIENDSCHAPSVERDRAG

1. Op 24 februari 1972 werd in de Roemeense hoofdstad Boekare een nieuw 20-jarig Verdrag van Vriendschap, Samenwerking en Wederzige Bijstand ondertekend door de eerste ministers van Roemenië en Hongarije, resp. Gheorghe Maurer en Jenö Fock. Van alle WP-landen heeft Roemenië steeds het langst getalmd met het vernieuwen van de bilaterale verdragen uit de jaren 1948/49, welke tussen de landen van het West een net van "special ties" spannen ofwel, zoals de Prawda destijds n.a.v. de totstandkoming van het Sowjet-Tsjechoslowaakse vriendschapsverdrag schreef, "de belichaming van een nieuw type van betrekkingen tussen de socialistische staten" vormen. Met de DDR, die in 1964 met de SU en in 1967 met Tsjechoslowakije, Polen, Hongarije en Bulgarije voor het eerst bilaterale vriendschapsverdragen sloot, heeft Roemenië nog steeds geen vriendschapsverdrag. Hoewel aangenomen wordt dat dit verdrag al in de Ulbricht-periode geparafeerd is, is het in de Honecker-periode nog steeds niet getekend.

2. Het bezoek van de Hongaarse partijleider Janos Kadar aan Boekarest betekende een hoogtepunt in de betrekkingen tussen de twee buurlanden. Ongeacht de verschillen tussen de twee partijen die ook in de redevoeringen bij het bezoek duidelijk naar voren kwamen, duidte de ondertekening van het nieuwe vriendschapsverdrag op een verdere normalisering van de wederzijdse betrekkingen. Sinds de scherpe aanval op Roemenië door de Hongaarse secretaris van het CC Komoczin in juni 1971 - in het kader van een door de SU zorgvuldig gedoseerde zenuwenoorlog tegen Roemenië, die het land bedoelde te waarschuwen tegen de gevaren van zijn buitenlandse politiek - waren de betrekkingen tussen Hongarije en Roemenië gespannen. Evenwel na het door Breznjew ingeluide vredesoffensief in de Balkan sinds zijn bezoek aan Joegoslavië en dat als natuurlijk complement van de intimidatiepolitiek kon gelden werd ook weer bewust aangestuurd op toenadering tussen Hongarije en Roemenië, e.e.a. in het kader van de Oostblok-consolidatie, zonder welke het Kremlin de intensieve West-politiek onmogelijk zou kunnen voortzetten. In de aanval die Zoltan Komoczin in het Hongaarse parlement tegen Roemenië had gelanceerd en welke op de terugkeer van Ceausescu van zijn Peking-bezoek gevolgd was, werd gest

dat de samenwerking

dat de samenwerking met dit land bemoeilijkt werd door onenigheid over principiële kwesties en bepaalde internationale vraagstukke. Na de hoog opgelopen spanningen die tot uiting kwamen in de pole tussen de twee landen kwam echter in de herfst van 1971 door contacten op hoog niveau een de-escalatie tot stand, m.n. door een bezoek aan Boedapest van de Roemeense partijsecretarissen Niculescu-Miz en Manea Manescu, dat in november 1971 door de ontmoeting tussen Hongaarse minister van BZ Peter en zijn Roemeense ambtgenoot Corlia Manescu in Boekarest gevolgd werd. Uit een communiqué dat na loop van dit laatste bezoek werd uitgegeven viel op te maken dat ondertekening van het nieuwe vriendschapsverdrag niet lang meer zich zou laten wachten. Tijdens het bezoek werd in de Roemeense "de goede verstandhouding" tussen Roemenië en Hongarije geprezen gezegd dat de betrekkingen zich op de meest uiteenlopende niveau wikkelden.

3. Het nieuwe Roemeens-Hongaarse vriendschapsverdrag vervangt het vorige, dat dateerde van 23 januari 1948. De spanningen die tussen Roemenië en de andere WP-landen na de gewapende interventie in Tsjechoslowakije, waarmee Roemenië juist vier dagen vóór de inval in dat land een vriendschapverdrag had gesloten, optraden maakten dat eerst na enige tijd te zijn uitgesteld de ondertekening van het Sowjet-Roemeens vriendschapsverdrag (cfr ISAM 3/71) in juli 1970 plaats vond: de oorspronkelijke afloopdatum van het eerste vriendschapsverdrag (1948) was in 1968 verstreken, doch het Sowjet-Roemeense verdrag werd in het laatste jaar automatisch (voor 5 jaren) verlengd, omdat één jaar voor verstrijken van de termijn (20 jaar) geen opzegging had plaatsgehad. Hetzelfde gold voor het Roemeens-Hongaarse vriendschapsverdrag.

4. De nieuwe verdragstekst is in vele opzichten gelijk aan dat van het document van 1948. De verschillen weerspiegelen slechts de fundamentele veranderingen die zich sedertdien hebben voorgedaan in de internationale situatie. Het nieuwe verdrag nu ook sprake is van het WP, van de Coöperatie en het denkbeeld van een Europees veiligheidssysteem. Weggelaten in het nieuwe verdrag verwijzingen naar de "herleving van het Duits imperialisme" en naar te nemen maatregelen in geval van een Duitse aanval op één van de verdragspartners. Deze verwijzingen ontbreken overigens ook in het Sowjet-Roemeense vriendschapsverdrag. Alleen

in de vriendschapsver

in de vriendschapsverdragen van Hongarije met Polen, Oost-Duitsland en Tsjechoslowakije (de landen van de "ijzeren driehoek") wordt van "West-Duitse militaristische en op revanchisme beluste krachten" gesproken, terwijl in geen enkel vriendschapsverdrag met Roemenië melding wordt gemaakt van de Duitse Bondsrepubliek.

5. Een ander aspect waarin het Hongaars-Roemeense verdrag iet wat verschilt van andere recente vriendschapsverdragen betreft de verplichting elkaar in te lichten en te raadplegen inzake samenwerking en internationale vraagstukken die de belangen van beide staten regeren. In de verdragen van Hongarije met de SU en Bulgarije wordt expliciet toegevoegd dat de partners volgens een op beider belangen aangestemd gemeenschappelijk standpunt zullen optreden. Gelijksoortige bepalingen komen in het Sowjet-Bulgaarse en Sowjet-Tsjechoslowaakse vriendschapsverdrag, maar nergens elders voor. De andere vriendschapsverdragen, ook het Roemeens-Hongaarse, schrijven slechts overleg over internationale vraagstukken en/of zaken betreffende bilaterale samenwerking voor. In het Sowjet-Roemeense verdrag verklaren de twee partners zulks te zullen doen met het doel hun standpunten met elkaar in overeenstemming te brengen: nuanceverschillen die op subtiele wijze de gevoeligheden en de diversiteit in de Oostbloklanden blootleggen.

6. In onderscheid tot de praktijk der veertiger jaren werden de nieuwe vriendschapsverdragen niet alleen door de regeringsvertegenwoordigers maar ook door de partijleiders getekend, waardoor zij door de opperste macht in de staat werden bekrachtigd. Een belangrijke uitzondering vormde het Sowjet-Roemeense verdrag, dat niet door de partijleiders, maar alleen door de regeringsvertegenwoordigers werd getekend. Hetzelfde is nu gebeurd met het Hongaars-Roemeense verdrag, ofschoon de partijleiders Kadar en Ceausescu beiden in Boekarest verbleven. Het lijkt niet uitgesloten dat zulks evenals in het Sowjet-Roemeense geval op het voortbestaan van onenigheden op partij-niveau duidt. Hadden de Roemenen begrepen dat de Hongaarse kritiek op de buitenlandse politiek van Roemenië op Sowjet-instigatie werd geleverd, evenmin kan hun zijn ontgaan dat stopzetting ervan op een signaal van Moskou geschiedde. In het midden moet worden gelaten of Kadar niet in navolging van Breznjew of op diens aandrang Ceausescu zijn autoriteit van partijleider betwist en, hoewel in Boekarest aanwezig, daarom ni

schroomde te doen

schroomde te doen gevoelen dat hij de normalisatie nog niet als geheel voltooid beschouwde: wel in staatsbetrekkingen, echter niet partij-niveau. Zou in de Roemeense communistische partij een oppositie-groep tegen Ceausescu manipuleren, dan zou deze zich hiermee de argumenten tegen de partijleider gesterkt weten, met name in de stelling dat de persoon van Ceausescu de verstandhouding tussen de bondgenoten van het WP te zeer belast. Anderzijds moet worden bedacht dat ook Roemenië, gegeven de Roemeense opvattingen omtrent socialistisch internationalisme, er belang bij heeft om verdragmatige bijstandsverplichtingen zoveel doenlijk van partij-niveau te weren en tot staatsniveau te beperken.

7. De verschillen van inzicht openbaarden zich vooral in de voeringen van Kadar en Ceausescu, waarbij laatstgenoemde aanzienlijk indifferenter was in de lof die de SU door Kadar werd toegezwaaid. Evenals Gierek op het jongste Poolse partijcongres, noemde Kadar de bondgenootschap met de SU de hoeksteen van de Hongaarse buitenlandpolitiek. Hij waarschuwde zijn Roemeense gehoor dat de eenheid van de socialistische landen en de zaak van de vooruitgang (= socialisme) vooropstellen, dat "wij onze inzichten over belangrijke internationale vraagstukken coördineren." Voorts schetste hij het beeld van een "sterk en gevaarlijk imperialisme", wees op de vitale noodzaak van de versterking en consolidatie van de eenheid in de socialistische gemeenschap en op het belang om de defensieve macht van het WP te blijven ontwikkelen: dat alles juist punten waarover de Roemenen eigen gedachten goed hebben ontwikkeld, een vrij lijdelijke gedragslijn volgen of afwijgen. Het genen stokpaarden berijden zoals sluiting van militaire bases op buitenlandse grondgebied, opheffing van militaire blokken en het vrijkomen van de weg naar ontwapening. Pro-Moskou kritiek van Kadar was verder hoorbaar in die passage van zijn rede waarin hij de (Chinesische en Roemeense) tendens veroordeelde om staten volgens grootte te groeperen. Niet het onderscheid tussen supermogendheden, grootmachten, middelgrote en kleine staten was relevant, doch alleen het klassenmatige onderscheid tussen kapitalistische en socialistische staten. Ondanks deze en andere nuanceverschillen werd in de redevoeringen van Ceausescu en Kadar uiteraard de nadruk gelegd op samenwerking en betrekkingen tussen de twee landen. Duidelijk werd in alle gevallen dat Kadar niet naar Boekarest was gekomen om bestaande verschillen te

verdoezelen en dat

verdoezelen en dat zijn uitspraken het midden hielden tussen aanklacht en ernstige vermaning.

8. Typerend was dat Ceausescu in de gedachtenwisseling met Kardar nogal optimistisch en waarschijnlijk ter geruststelling gewaag van "overeenstemmende of overeenkomstige standpunten in principiële vraagstukken". Het communiqué evenwel dat na afloop van het bezoek van de Hongaarse partij- en regeringsdelegatie werd uitgegeven werd niet als een gezamenlijk communiqué bestempeld en drukte ook geen volledige overeenstemming over alle behandelde kwesties uit. De algemene sfeer van de besprekingen werd bij gebrek aan identiteit of zelfs maar gelijkens van opvattingen beschreven als "openhartig en vriendelijk". Gemeld werd dat de twee partners overeenstemming hadden bereikt over een aantal zaken, o.m. het besluit de handel (een verhoging van de wederzijdse handel van 90% wordt voorzien voor de periode 1971-1975) en economische samenwerking verder te ontwikkelen en het verlangen onmiddellijke multilaterale voorbereidende besprekingen te beginnen ten behoeve van een zo spoedig mogelijke bijeenroeping van een Europese veiligheidsconferentie. Het communiqué drukt met dat alles het stempel van een compromis: het behelst niet de gebruikelijke Roemeense opsomming van de beginselen die de internationale en onderlinge partijbetrekkingen dienen te beheersen, maar aan zijds werd de ontwikkeling van het socialisme in Roemenië als gunstig gekwalificeerd en de betrekkingen tussen het Roemeense en Hongaars volk harmonieus genoemd. De nogal gereserveerde vaststelling dat "betrekkingen van vriendschap en kameraadschappelijke samenwerking tussen de Roemeense CP en de Hongaarse Socialistische Arbeiderspartij zich succesvol ontwikkelen" lijkt niettemin een concessie van Hongaarse zijde en laat zien dat de betrekkingen op partij-niveau nog als verre van optimaal worden beoordeeld. Het communiqué laat inderdaad doorschemeren dat de onenigheden vooral te zoeken zijn op het vlak van de internationale verhoudingen, op het terrein van de internationale communistische beweging en de Oostblok-solidariteit. Het communiqué stelde slechts dat besloten was de banden tussen de twee partijen voortdurend uit te breiden in een "geest van begrip en wederzijds respect" en dat de eenheid en saamhorigheid van de internationale communistische beweging versterkt dienden te worden.

9. Het communiqué maak

9. Het communiqué maakte op twee plaatsen melding van het WP, n.l. daar waar het nieuwe Roemeens-Hongaarse vriendschapsverdrag een stap voorwaarts in de betrekkingen tussen de twee landen wordt genoemd en in overeenstemming heet te zijn met de bepalingen van het Verdrag en elders waar wordt verwezen naar het feit dat de twee landen het belang van de eenheid en saamhorigheid tussen socialistische landen onderstrepen en uitdrukking geven aan hun "sterke verlangen de samenwerking te intensiveren in het kader van het WP en vriendschap en samenwerking met de andere socialistische landen". De rol van de WP-landen bij het bevorderen van détente werd eveneens geprezen. Het is in deze samenhang dat sommige politieke waarnemers spreken van Ceausescu's verzwakte positie. Voor wat de Comecon betreft, beide zijden onderstreepten de rol van de organisatie bij de ontwikkeling van economische samenwerking, de arbeidsverdeling en bij het doen toenemen van de macht van de nationale economieën, waarbij bij deze laatste vaststelling stellig sprake is geweest van een concessie aan de Roemenen.

10. Zonder de preambule luidt de Roemeens-Hongaarse verdragstekst als volgt:

Artikel I

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen in overeenstemming met de beginselen van het socialistisch internationalisme, van soevereiniteit en onafhankelijkheid, van gelijkberechtigheid, niet-inmenging in elkaars binnenlandse aangelegenheden, wederzijds voordeel en wederzijds kamaraadschappelijke bijstand de betrekkingen van duurzame vriendschap en veelzijdige samenwerking tussen de beide staten versterken.

Artikel II

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen, uitgaande van de beginselen der betrekkingen tussen de socialistische staten, van de beginselen van wederzijdse hulpverlening en internationale socialistische arbeidsverdeling, de samenwerking op economisch en wetenschappelijk-technisch terrein verdiepen en tot de uitbreiding van de samenwerking tussen de lidstaten van de Comecon alsook met de andere socialistische staten bijdragen.

Artikel III

Artikel III

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen de betrekkingen en de samenwerking op het gebied van wetenschap, onderwijs, kunst, pers, omroep, televisie, film, vreemdelingenverkeer, gezondheidszorg en sport ontwikkelen. De verdragspartners zullen de samenwerking tussen de maatschappelijke organisaties van beide landen steunen.

Artikel IV

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen door hun werkzaamheid op sequente wijze tot de ontwikkeling van vriendschap en samenwerking tussen alle socialistische staten, tot de vestiging van een eenheid en verbondenheid van het socialistische wereldsysteem in het belang van de zaak van de vooruitgang en de vrede bijdragen.

Artikel V

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen stappen doen ter verbetering van de toestand in Europa, ter verzekering van de veiligheid en een duurzame vrede in Europa alsmede ter bevordering van de samenwerking en betrekkingen van goede nabuurschap tussen de Europese staten. Hoge Verdragsluitende Partijen verklaren, dat de onschendbaarheid van de tussen de Europese staten bestaande grenzen één van de basiswaarden voor de Europese veiligheid vormt. Partijen spreken hun vastbeslotenheid uit de onschendbaarheid van de grenzen van de lidstaten in overeenstemming met het Pact van Warschau over vriendschap, samenwerking en wederzijdse bijstand van 14 mei 1955 veilig te stellen.

Artikel VI

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen op consequente wijze een systeem van vreedzame coëxistentie van landen met verschillende sociale systemen voeren en verdere stappen doen ter verzekering van vrede, veiligheid, oplossing van internationale geschillen door vreedzaam middelen, vermindering van de internationale spanning, verwezenlijking van algemene en volledige ontwapening, definitieve uitbanning van imperialisme, neokolonialisme en rassendiscriminatie in al hun verschi

vormen alsook tot

vormen alsook tot eerbiediging van het recht van de volkeren hun land zelf te bestemmen. De verdragspartners zullen de landen die zich hebben bevrijd van kolonialistische overheersing en op weg zijn naar de vestiging van hun soevereiniteit en nationale onafhankelijkheid steun verlenen.

Artikel VII

Mocht een van de Hoge Verdragssluitende Partijen door een andere staat of groep van staten gewapenderhand worden aangevallen, dan zal de andere partner onder toepassing van het onvervreembare recht van individuele en collectieve zelfverdediging en onder art. 51 van het Handvest der VN met alle hem ter beschikking staande middelen, met inbegrip van militaire, terstond alle mogelijke hulp verlenen, noch zakelijk voor het terugslaan van de gewapende aanval. Partijen zullen op grond van onderhavig artikel genomen maatregelen onverwijld ter kennis brengen van de Veiligheidsraad van de organisatie der VN en overeenstemming met het Handvest der VN optreden.

Artikel VIII

De Hoge Verdragssluitende Partijen zullen elkaar betreffende de ontwikkeling van de samenwerking tussen beide staten en de internationale vraagstukken van wederzijds belang inlichten en hierover met elkaar overleg plegen.

Artikel IX

De Hoge Verdragssluitende Partijen verklaren dat hun in van kracht zijnde internationale verdragen neergelegde verplichtingen niet in tegenspraak zijn met de bepalingen van dit verdrag.

Artikel X

Dit verdrag wordt van kracht op de dag van de uitwisseling van de ratificatie-documenten in Boedapest. Het verdrag wordt gesloten voor de termijn van 20 jaar en de looptijd ervan wordt elke vijf jaar verlengd als niet een van beide verdragspartners het verdrag 12 maanden voor het aflopen opzegt.

11. Ten einde iets

11. Ten einde iets van het gereserveerde karakter van dit vriendschapsverdrag te laten proeven volgt hieronder nog ter vergelijking Artikel I van het vriendschapsverdrag tussen Hongarije en Bulgarije (10 juli 1969), destijds o.m. getekend door de partijleiders Kadar en Zjiwkow: "De verdragpartners versterken, in overeenstemming met het socialistische internationalisme, ook in de toekomst de eeuwige vriendschap van hun volken, breiden hun wederzijdse samenwerking uit en verlenen elkaar bijstand, onder eerbiediging van gelijkberechtigtheid, soevereiniteit en niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden. De verdragpartners zullen ook in de toekomst handelen in de geest van de vestiging van eenheid en saamhorigheid, de vriendschap en de broederlijkheid van de socialistische landen". Wordt het begrip "socialistisch internationalisme" in art. I van het Hongaars-Roemeense verdrag nevenschikkend gebruikt, in art. I van het Hongaars-Bulgaars verdrag is de zin van hetzelfde begrip veeleer allesonderschikkend.

-o-o-o-o-o-